

Joan Nuñez

L'infant i la família substitutòria: Creació d'un model teòric de servei d'acolliment familiar simple.

0. Introducció

L'infant i la família substitutòria és el títol d'aquest projecte que pretén la *creació d'un model teòric de servei d'acolliment familiar simple*. Els internaments d'infants han representat una bona solució per treure'ls d'un ambient familiar hostil produït per qui en té cura o per simples raons assistencials. Però aquesta raó pot legitimar deixar l'infant sense una vida familiar per temporal que sigui la seva estada en un centre residencial? L'infant pel seu ple i íntegre desenvolupament i per l'assoliment d'un pensament i conducta normalitzada, necessita -sempre que sigui possible- que la seva problemàtica pugui ser tractada per recursos que representin normalitat social.

El Servei d'Acollida Familiar (SAF) consta de tres parts diferenciades: la captació i la formació de les famílies acollidores, la recerca del menor, que per les seves característiques, s'apropa més a un perfil de família que a un altre, i l'acoblament del menor amb la família i el seguiment de tot el procés. El projecte per tant, va adreçat a tots els menors internats en centres residencials que per la seva situació personal, es pot considerar oportú canviar-los de mesura administrativa per un acolliment familiar simple, i als menors que s'han de separar temporalment de la seva família que puguin passar directament a la família acollidora, evitant-se l'estada en un centre residencial. A més, també s'adreça a totes les llars familiars que desitgin realitzar un acolliment simple sempre i quan les seves característiques siguin les apropiades.

El valor d'aquest nou recurs és el seu fonament en la institució familiar com l'eix bàsic de normalització social; defensa la integració social del menor mitjançant la normalitat que suposa viure dins un nucli familiar.

1. El Diagnòstic

A) Ubicació de la recerca (anàlisi de la realitat)

En l'última dècada, Catalunya ha fet una gran evolució en matèria de serveis socials. Pel traspàs de competències al Govern de la Generalitat per la Llei 12/1983, de 14 de juliol, i per la Llei 26/1985 de 27 de desembre, de serveis socials, es va propiciar el 1988 la reconversió de l'antiga Direcció General de Protecció i Tutela de Menors en la Direcció General de Justícia Juvenil (DGJJ) -Departament de Justícia- i en la Direcció General d'Atenció a la Infància (DGAI) -Departament de Benestar Social-.

***L'infant
necessita del seu
voltant per
formar-se i
constituir-se
com a persona
autònoma***

La guarda administrativa s'efectua per una mesura d'acolliment simple en centre residencial o en família aliena. Els internaments sempre han estat l'opció més utilitzada perquè fins a la Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors deseparats i de l'adopció, no es reconeixia legalment l'acolliment temporal en família aliena com un recurs més per a la protecció de la infància i l'adolescència. Aquesta llei actua indistintament tant en mesura de guarda com de tutela.

Aquest projecte té com a destinataris a aquells menors que per la seva situació sociofamiliar, queden afectats únicament per mesures administratives dictades per la DGAI. Destacar dues competències d'aquesta Direcció General: *La tutela dels menors deseparats per manca o per exercici inadequat de la pàtria potestat o del dret de guarda i educació (art.2.1 del Decret 332/1988). La guarda dels infants en els supòsits establerts per les lleis (art.1.2 del Decret 380/1988).*

B) Detecció de les necessitats i delimitació del problema

El menor té dret a créixer en el si d'una família que cobreixi les seves necessitats materials, el protegeixi i se'n faci responsable; en un ambient afectiu que li permeti i li potenciï el desenvolupament integral de la personalitat (Llei 37/1991).

El perquè de tot plegat respon, al meu entendre, al Principi de Normalitat al qual tots els nens tenen dret, necessitant-lo per al seu ple i adequat desenvolupament personal. AMORÓS (1987) també defensa aquest principi: *Quan un nen és separat de la pròpia família se li ha d'oferir una vida normalitzada, és a dir, una vida familiar que sigui part de la comunitat i no una institució que el separi de la vida quotidiana normal.* I el Principi d'Individualització com la oportunitat d'experimentar una relació única i irreplicable amb unes persones que formen una llar familiar. A més, el projecte inclou implícitament el Principi de Solidaritat; de manera contrària, mai no es podrien captar les desitjades famílies acollidores.

Des d'un punt de vista sociològic, Giner (1985) diu que *la família és l'agent socialitzador -transmissor de cultura i mantenidor del control social- més considerable.* Per socialització Giner entén que és el procés pel qual l'individu és absorbit per la cultura de la seva societat. És sinònim de procés d'aprenentatge, en quan apren a adaptar-se als seus grups, a les seves normes i valors -es pot dir que és un aprenentatge de conductes-.

L'infant per les seves característiques evolutives no és autònom i necessita del seu voltant per formar-se i constituir-se com a persona autònoma. Des d'un punt de vista psicològic, se li ha donat molta importància a l'ambient que envolta al nen com marc estimulador i d'aprenentatges significatius (Piaget, 1971; Kolberg, 1992; Osterrieth, 1981; Bower, 1983).

Des d'un punt de vista pedagògic, puc afirmar que el nucli familiar pren funcions educatives. Són principalment d'educació no formal i d'educació informal. Labrador (1995) creu que *l'escola només ocupa un sector del univers educacional, en la resta del mateix, trobaríem l'immens conjunt d'efectes educatius que s'adquireixen en el curs ordinari de la vida quotidiana i aquell sector heterogeni múltiple i divers que s'ha donat en anomenar educació no formal*.

La família és el lloc on es formen actituds, conductes i es transmeten valors. I no només pel que representa el seu contingut -un home, una dona i un nen, units o no per un vincle de sang i unes relacions quotidianes-. Amb això no en tenim prou perquè sigui una institució educativa i de desenvolupament. Caldrà fixar-se en la intencionalitat i l'actitud en què es viu la vida familiar. La família serà agent educatiu del nen si sabem potenciar el que d'educatiu tingui la mateixa família. D'aquesta manera, podem reconèixer que l'ambient familiar condiciona decisivament el desenvolupament humà i cultural de les persones, facilitant els diferents processos d'adaptació a la societat.

Ripol-Millet i Rubiol (1988) dins de la seva teoria anomenada Model Teòric Ecològic, mostren un exemple clarificador dels avantatges i desavantatges socialitzadors de dos marcs concrets; marc *familiar* respecte a marc *fora de la llar*: millor interacció nen-adult, millor producció cognitiva verbal, més exploració amb objectes normalitzats, més sanció negativa, més interrelació significativa i de llarga durada amb adults no parentívols (veïns), comportament més fiable sense pressió directa, menys sociabilitat entesa com a capacitat d'entrar fàcilment en relació amb els altres, més interès futur per a maniobrar amb conceptes (estudi, lectura), més creativitat.

Els internaments en centres residencials han estat la solució més utilitzada a Catalunya quan s'havia d'apartar, pels motius que fossin, el nen del seu ambient quotidià. Però sovint ha estat pitjor la *el remei que la malaltia* per a molts nens. Ara, em plantejo un obstacle a superar: demostrar -si això és possible- que l'acolliment familiar simple evitaria certes anomalies o repercussions negatives detectades en infants després d'un internament en centre residencial.

Abans de continuar, m'agradaria clarificar que en cap cas es tractaria d'arribar a la conclusió de poder escollir un recurs -centre residencial o acolliment familiar simple- exclusivament. O que un fos l'estereotipat com

**La normalització
social dels
menors que,
afectats per
mesures de
guarda i tutela,
no poden
romandre en la
seva llar natural**

a beneficiós per al nen i l'altra com a perjudicial. No crec que hi hagi un recurs més vàlid que l'altre. El problema està en esbrinar quin dels dos s'adapta millor a les diferents necessitats dels menors. Aclareixo que quan parlo de menor m'estic referint a nens, adolescents i nois en la primera joventut.

Sintèticament, la conclusió dels estudis fets per assolir el meu propòsit és la següent: els adolescents sembla que s'adaptin millor a una situació de grup -internament en una residència o pis supervisat- que a una possible vida familiar. En canvi, la solució familiar sembla que sigui la més favorable i necessària per als infants. Segons Goffman (1988), els efectes que produeix un internament en la persona són ruptura amb l'exterior, confusió personal adult i interns, pèrdua de la vida familiar, desculturalització, promiscuïtat i imposició de reglaments. Casas (1985) accepta que determinats internaments sí que poden resultar contraproductius. Són aquells que tenen lloc en institucions que no estan preparades per donar resposta a les necessitats dels nens i fins i tot, de la seva família. Del recull d'un estudi d'en Bowlby (1950), sobre nens separats de l'ambient familiar i acollits en institucions durant els primers anys de vida, Casas extreu les següents conclusions. Una de les característiques que sovint presenten aquests nens és el seu retard en comunicar-se socialment parlant i una creixent vulnerabilitat conforme més greu és la seva privació, més temps dura i més petit és el nen. Les perturbacions sòcioemotives tendeixen a afectar el desenvolupament físic. També s'augmenta el risc que d'adults, puguin desenvolupar conductes i personalitats psicopàtiques o neuròtiques. Destaca, finalment, que *potser l'efecte més nociu de la privació sigui la disminució de la capacitat de dur a terme, amb èxit, les funcions parentals.*

2. La planificació:

A) Marc referencial bàsic

A grans trets, els principis d'identitat i el model pedagògic que sustenten la intervenció són: pluralisme i valors democràtics, coeducació, respecte pel medi ambient, aconfessionalitat, formació continuada; descartar qualsevol abús d'autoritat, entendre en tot moment les necessitats de l'infant, desenvolupant una persona crítica, social, comunicativa, participativa, no-violenta.

La finalitat de l'espai d'intervenció del projecte, és intentar la normalització social dels menors que, afectats per mesures de guarda i tutela, no poden romandre en la seva llar natural. El SAF serà l'encarregat de realitzar tot el procés d'acolliment simple, serà aleshores quan, s'aconsegueixi la finalitat de la intervenció.

El SAF no necessita relacionar-se amb cap servei o recurs del seu entorn més immediat, funciona autònoma i independentment perquè la seva activitat

***L'educador dóna eines
educatives per a la
relació familiar
normalitzada***

no depèn del lloc on s'ubica. El seu funcionament sí dependrà de les coordinacions amb certes entitats que no s'ubiquen en el mateix entorn. En general, el SAF es relacionarà amb: EAIA, servei d'acolliment simple en família aliena de la DGAI, CAPIT, EAP, els diferents municipis, entitats relacionades amb el camp social com associacions de veïns o els diferents sindicats, escoles, entitats d'activitats extraescolars i de temps lliure...

La subsistència d'un projecte d'aquest tipus es veu condicionada necessàriament al suport financer de l'organisme públic competent, ja que es tracta d'oferir un servei públic, per això, li correspondria oferir-lo a un organisme públic. Així doncs, serà la DGAI qui finançarà íntegrament el projecte. La col·laboració del SAF amb la DGAI es regirà mitjançant un conveni renovable anualment.

B) Aspectes bàsics de l'organització interna

El personal de caire tècnic professional, que forma l'equip del SAF és el director del servei, el psicòleg, el treballador social i l'educador. A més, aliè a aquest equip però que també intervé en el SAF és el supervisor tècnic. Remarcar la importància de l'equip interdisciplinari en aquest projecte per la necessitat d'abastar diferents àmbits d'actuació dels quals no hi ha un únic professional format en tots ells. Les funcions de l'equip interdisciplinari són:

- Orientar i assessorar a les famílies des d'una visió global i particular del cas
- Ser un espai de discussió, posada en comú, reflexió i acord sobre els diferents punts de vista que afecten un mateix fet

En general tots els professionals participen en totes les fases del projecte però amb diferents graus d'implicació. També, sovint, les fases del projecte es realitzen en equip interdisciplinari. El valor de l'educador social en aquest equip és, aportar la capacitat d'elaborar un pla de treball -objectius i estratègies educatives- del qual se'n derivi una intervenció educativa clara i concreta allà on s'estigui el nen -al centre residencial, amb la família acollidora o amb la família natural-. Així doncs, la relació que manté el psicòleg amb el nen és terapèutica, la del treballador social assistencial i la de l'educador educativa: el psicòleg posa nom als símptomes dels nens i de la família, el treballador social dóna els recursos a la família per superar els seus problemes, i l'educador dóna eines educatives per a la relació familiar normalitzada.

Les reunions que s'estableixen pel bon funcionament del SAF i que representen l'estructura bàsica d'organització i funcionament, i la definició d'espais comuns interdisciplinaris, són les següents: internes de l'equip del SAF, de l'equip del SAF amb el supervisor, del director i/o de tot l'equip del SAF amb l'equip d'acolliments familiars simples de la DGAI.

Considero molt important que el SAF tingui elaborat el reglament de règim

intern, elaborat i actualitzat, ja que és un instrument d'organització a mitjà i llarg termini, que clarifica tots els àmbits amb què el SAF es relaciona. Els àmbits que quedarien reglamentats serien: organització i estructura del SAF, els infants, les famílies acollidores i les biològiques, el personal professional, el personal d'administració i de serveis, les reunions, els recursos materials, el règim administratiu i l'econòmic.

C) Aspectes educatius ⁽¹⁾

Primer citaré algunes definicions clarificatòries per tal d'unificar conceptes:

- **Acolliment familiar simple:** es defineix com *la mesura que implica atorgar la guarda d'un menor a una persona o nucli familiar, amb l'obligació de cuidar-lo, alimentar-lo i educar-lo per un temps, amb la finalitat d'integrar-lo en una vida familiar que substitueixi o complementi temporalment la seva natural. Tot això, amb independència que els pares estiguin o no privats totalment o parcialment de la pàtria potestat (Llei 37/1991)*. Sovint utilitzaré acolliment simple per referir-me a la modalitat d'acolliment familiar simple.

- **Acolliment preadoptiu:** és un tipus d'acolliment familiar amb l'objectiu d'aconseguir l'adopció del menor. No té res a veure amb l'acolliment familiar simple. L'acolliment familiar simple vol ser una ajuda a la família biològica en la seva funció d'educar els fills, en l'acolliment preadoptiu o en l'adopció no.

- **Servei d'Acolliment Familiar (SAF):** és un recurs dels Serveis Socials Especialitzats destinat a promoure i informar, a captar les possibles famílies acollidores, a formar-les, a preparar el nen que serà acollit, a establir i fer el seguiment dels acolliments.

- **Classificació dels acolliments simples:** els tipus d'acolliments simples són:

- **Acolliment simple per temps concret:** aproximadament d'un any a dos anys el nen s'està a casa de la família acollidora. Es preveu que el nen torni amb la seva família.

- **Acolliment simple indefinit:** en aquest tipus d'acolliment no es preveu que el nen torni a casa seva. L'acolliment simple dura fins que el nen compleix la majoria d'edat.

- **Acolliment simple incert:** s'inicia l'acolliment i no se sap cap a on pot evolucionar, cap a un acolliment per temps concret o temps indefinit.

- **Acolliment de fet:** la situació que contempla és la següent; el menor que per les circumstàncies que siguin, viu amb uns familiars o amics sense que els tutors legals el vagin a buscar i tampoc se sàpiga el lloc on s'estan.

Aleshores, a les persones que han tingut cura d'aquest nen, se'ls concedeix la guarda administrativa per acolliment simple de fet. Es tracta de fer la validació de l'acolliment perquè la situació es regularitzi.

L'objectiu general de la intervenció que es proposa és el següent: *Que el*

SAF sigui el recurs vertebrador de l'ajut als menors que afectats per determinades circumstàncies familiars, puguin beneficiar-se de l'acolliment familiar simple que els ofereix altres persones o famílies.

Les tres grans temàtiques que se'n deriven de l'objectiu general de la intervenció, que ahora es converteixen en tres programes diferenciats, són: la família acollidora, el nen o la nena que poden ser acollits i l'acoblament i el seu seguiment. Cap programa és independent dels altres, ja que tots ells són una part del procés d'acolliment simple, per tant, estan directament relacionats.

La metodologia general de treball es fonamenta en el treball de l'equip interdisciplinari. Els mitjans educatius són els següents: el nen o la nena que seran acollits, la família acollidora, l'equip interdisciplinari del SAF i la família del nen acollit.

Cada programa té els seus propis sistemes de control i de reorientació. En general, englobant tot el procés, *valorar la viabilitat de l'acolliment* és el més important dels sistemes de control i reorientació del procés d'acolliment. Els indicadors avaluadors són:

- Com evoluciona el nen acollit i possibles repercussions
- Com evoluciona la família acollidora
- Com evoluciona la família biològica i quines són les possibilitats de retorn del nen
- Problemes sorgits i dimensió dels mateixos
- Com s'ha tractat el cas per part de l'equip del SAF

En el projecte on la finalitat última és aconseguir que s'estableixin els acolliments simples, no puc definir uns objectius terminals que deixin com a bo quedar-se a mig camí de tot el procés, ja que o bé assoleixo l'objectiu o no l'assoleixo. L'objectiu terminal és: *Aconseguir un acoblament satisfactori*. Cal dir que cada programa té els seus propis objectius terminals els quals no es refereixen a la finalitat última i única d'aquest projecte.

A continuació, descriuré els programes en els quals es concreta aquest projecte.

Programa 1: La família acollidora

Aquest programa va dirigit exclusivament a la família que decideix fer-se acollidora. Els objectius generals que es proposen són:

1. Realitzar les campanyes informatives de sensibilització i captació de famílies susceptibles de ser acollidores
2. Entrevistar a les famílies per decidir la conveniència o no de continuar endavant el procés d'acolliment

3. Formar les possibles famílies acollidores
4. Seleccionar aquelles famílies que puguin realitzar adequadament un acolliment familiar simple

Els objectius terminals són:

1. Crear una campanya de divulgació sobre què és l'acolliment familiar simple
2. Crear un arxiu de famílies que conscientment o per error -les que buscaven la preadopció- s'han interessat per l'acolliment simple
- 3.

Donar eines educatives a les famílies per a una millor relació amb els infants

4. Crear una base de dades amb famílies que poden ser acollidores en qualsevol moment

Cada objectiu general estableix una nova concreció temàtica. Es concreten en quatre unitats de programació.

Unitat de programació 1: Divulgació

Mitjançant la campanya informativa es vol donar a conèixer l'acolliment familiar. Va dirigida a tota la població, però en especial a aquells col·lectius sensibilitzats en l'aspecte social (associacions de veïns, de voluntaris, escoles, parròquies...). La durada de la campanya informativa és indefinida, de caràcter permanent i sistemàtica.

Unitat de programació 2: Recepció de la captació

La recepció de les persones interessades ha de permetre recollir suficient informació per decidir sobre la conveniència de continuar endavant el procés d'acolliment.

Unitat de programació 3: Formació

Aquesta fase vol ser un espai de treball amb les famílies perquè ratifiquin o no la seva demanda d'acolliment a mesura que obtinguin més informació sobre els temes que afecten tot el procés. Els dubtes de tota mena sobre l'acolliment haurien de quedar aclarits en aquesta fase.

Unitat de programació 4: Selecció

L'equip tècnic del SAF ja té prou informació de les famílies per seleccionar aquelles famílies que puguin realitzar un acolliment simple amb garanties que tot anirà bé. La durada és de dues setmanes aproximadament.

Programa 2: El nen o la nena que poden ser acollits

Aquest programa va dirigit exclusivament al nen o nena que poden ser acollits. Els objectius generals d'aquest programa són:

1. Conèixer la situació del nen a nivell legal, educatiu, psicològic i sociofamiliar i els seus interessos, de forma que permeti realitzar l'elecció

d'una família adients a les seves necessitats

2. Preparar al nen per un possible acolliment

Els objectius terminals són:

- 1.** Esbrinar si les característiques del menor poden ser les adequades per poder formalitzar un acolliment simple amb un alt percentatge de garanties d'èxit.
- 2.** Fer conscient el menor del que representa poder anar amb una família acollidora

Cada objectiu general estableix una nova concreció temàtica. Es concreten en dues unitats de programació.

Unitat de programació 1: Anàlisi de la situació del nen

Aquesta fase del procés acollidor tractarà de conèixer quines són les característiques del menor i de la seva situació per poder ser acollit. Una vegada valorada la informació, es passarà a buscar la família que més s'adeqüi a les seves necessitats i característiques. El nen mentre dura aquesta fase, pot o no saber que està en procés d'acolliment familiar simple, en qualsevol cas, no se li comunicarà que anirà acollit fins que la família acollidora estigui triada, se li hagi comunicat quin nen pot acollir i decideixi continuar endavant el procés d'acolliment.

Unitat de programació 2: Entrevistes amb el nen

Un membre de l'equip del SAF, visitarà el nen allà on s'estigui per parlar-li de l'acolliment i de tots els seus detalls, així com per preparar-lo per la fase d'acoblament. La durada d'aquesta fase pot ser de dos a tres mesos màxim.

Programa 3: L'acoblament i el seu seguiment

Els objectius generals són:

- 1.** Iniciar la fase d'acoblament amb petits contactes fins que el nen s'instal·li de manera definitiva en el domicili acollidor
- 2.** Realitzar el seguiment del procés d'acolliment orientant i recolzant amb pautes educatives la tasca de la família acollidora, per tal de vetllar pel benestar i el ple desenvolupament de l'infant.
- 3.** Garantir que el nen pugui veure a la seva família biològica

Els objectius terminals són:

- 1.** Garantir en tot moment un procés d'acoblament adequat, sobretot per al nen
- 2.** Vetllar pel benestar físic, psicològic, humà i material del nen
- 3.** Proporcionar els contactes necessaris entre el nen i la seva família biològica perquè la separació no sigui traumàtica per cap de les dues parts

Els objectius generals estableixen una nova concreció temàtica, establint dues unitats de programació.

Unitat de programació 1: Acoblament

L'acoblament no té durada mínima ni màxima. Cada acoblament és un món diferent als altres, però s'estima que s'hauria de produir definitivament entre dos i quatre mesos. Consisteix en una vegada informat el nen de quina és la família que l'acollirà, iniciar un procés que anirà incrementant els contactes fins que el nen s'instal·li de manera definitiva en el domicili acollidor.

Unitat de programació 2: Seguiment de l'acolliment

El contracte d'acolliment és renovable anualment. Cada sis mesos el SAF elabora un informe dirigit al servei d'acolliments familiars simples de la DGAI per informar de com evoluciona el procés (revisió del pla de treball). Depenent de l'acolliment, el membre de l'equip del SAF que porti el seguiment, visitarà més o menys sovint la llar acollidora en funció de les necessitats tant del nen com de la família. Durant el seguiment cal preveure les visites del nen a la seva llar original convertint-se en molt important en funció de les possibilitats existents perquè tot el procés acabi amb el retorn del nen a casa de la seva família biològica.

3. Aplicació

L'aplicació d'aquest projecte comença amb la creació del SAF mitjançant el reconeixement per part de la DGAI, com una entitat col·labora en el servei d'acolliment familiar simple. Passats els formalismes, cal començar a aplicar els anteriorment descrits programes i unitats de programació. La campanya de divulgació és una unitat de programació d'aplicació constant, sempre s'intenta divulgar els serveis del SAF. Per tant, pot actuar paral·lelament a totes les altres unitats. La resta d'unitats de programació s'apliquen gradualment i per ordre tal com han estat explicades: selecció i formació de les famílies acollidores, la recerca del menor el qual pot resultar beneficiós un acolliment familiar simple, l'acoblament del menor i la família acollidora, i el seguiment de tot el procés.

4. L'avaluació

El primer moment on començaré a avaluar és abans de la planificació de la intervenció i després d'elaborar el diagnòstic. L'objectiu d'aquesta avaluació és determinar el punt de partida en el qual ens trobem en el moment d'engegar el projecte per poder veure la seva pertinença o no. Caldrà preguntar-se:

- Quina és la població estudiada? Característiques.
- Quines necessitats s'han detectat? Són necessitats atribuïdes o sentides per la població afectada? Com afecta la no satisfacció? Quina percepció té la població del problema definit?

- Quins recursos existeixen per satisfer aquestes necessitats? Avantatges i inconvenients. Com s'integra el recurs que es proposa amb els ja existents?
- Quina és la realitat a altres llocs? Revisió d'estudis i bibliografia del mateix tema. Existeixen dades estadístiques? Com d'actualitzada està la documentació utilitzada?
- Té vigència ocupar-se d'aquest tema en aquest moment concret? Per què? Avantatges i inconvenients.
- Es poden definir les causes que produeixen el problema?
- Quina informació pot mancar al diagnòstic?
- Quins principis fonamenten el canvi proposat i la futura intervenció?
- Amb quines dificultats es trobarà el projecte (punts febles)? Què el pot afavorir (punts forts)?
- Quines lleis defineixen la intervenció?

El segon moment avaluador serà realitzat paral·lelament a la posada en marxa del projecte. Té l'objectiu de reorientar el procés i la intervenció per adequar-la a les necessitats concretes de cada moment. En quant a l'avaluació del procés d'aplicació:

1. Respecte als programes:
 - S'executen els programes com es pretenia?
 - Quins són els punts forts i dèbils dels programes?
 - Quins factors contribueixen a tenir una situació com la que tenim en quant a programes? Es pot millorar? Quins reajustaments s'han de fer?
 - Quina és l'adequació general del projecte a la realitat?
 - És adequat el ritme de treball? Ens ajustem al pla de treball? Són correctes els terminis definits per a cada programa i fases?
2. Respecte a les activitats/continguts i metodologia:
 - És adequada la metodologia per assolir els objectius? És coherent amb els continguts i activitats?
 - Amb les activitats que s'hi realitzen, s'aborda realment la problemàtica definida?
 - La importància que se li dona a cada activitat, és l'apropiada? Per què?
 - Quina eficàcia i eficiència s'observa?
3. Respecte els recursos:
 - Es tenen els recursos materials i humans necessaris? Per què sí o per què no?
 - S'utilitzen els recursos de la millor manera possible? Com es poden optimitzar millor?
 - Quina eficàcia i eficiència s'observa?
4. Respecte els destinataris del projecte:
 - Quines dificultats apareixen per arribar fins als destinataris? Quins canals utilitzen o utilitzem per posar-nos en contacte? Són els adequats?
 - Quina satisfacció general s'observa dels nostres serveis?

- Respon el projecte a les expectatives dels usuaris?
- 5. Respecte l'equip del SAF:
 - Funciona l'equip adequadament? Es compleixen les funcions encomanades? Assumeix cada professional la seva responsabilitat?
 - Les tasques i funcions estan ben organitzades i distribuïdes?
 - Se segueix el calendari de reunions? Són productives? Estan ben organitzades i planificades? Respon a les expectatives de cada professional? Es treballa de manera interdisciplinària i en equip?
 - Apareixen conflictes? Com es resolten?
 - Quina relació manté cada professional amb els usuaris? És l'adequada?
 - Existeix bona coordinació entre els membres de l'equip? I amb les entitats que es relacionen amb el SAF?
 - Com es valoren les aportacions del supervisor?
 - Són vigents els trets d'identitat que inspira la intervenció de l'equip? Es corresponen amb la pràctica quotidiana?

L'últim moment avaluador és després de l'aplicació del projecte. En aquest moment tenim informació dels resultats i del procés que ha seguit l'aplicació del projecte:

- S'ha aconseguit allò proposat en els objectius generals? Es poden destacar aspectes positius i negatius?
- S'han assolit els objectius terminals i didàctics?
- S'han cobert les necessitats reals dels nostres usuaris?
- Quins resultats han estat inesperats?
- Quina és l'eficàcia i eficiència del projecte?
- Com ha influït el funcionament de l'equip en l'obtenció dels resultats?
- Quina ha estat la coordinació interna del SAF?
- Quins són els punts forts i febles del procés que segueix el SAF?
- Com s'ha realitzat la coordinació externa del SAF amb les entitats col·laboradores i amb la DGAI?
- Quin nombre de professionals i de quina especialitat s'haurien d'incorporar al SAF?
- Quin nombre de casos hauria de portar cada professional a raó del temps de dedicació per cas, per tal de poder garantir un bon seguiment de cadascú?
- Quins són els ítems de la qualitat del SAF?

Nota: 1. Per aquest apartat del projecte, em va resultar d'especial interès l'entrevista mantinguda a DRECERA SCCL.

Joan Núñez
Diplomat en Educació Social de la URL

Bibliografia

- **AAVV** (1988) *La animación sociocultural: una propuesta metodológica*, Editorial Popular, Madrid.
- **AMORÓS, Pere** (1987) *La adopción y el acogimiento familiar*, Narcea, Madrid.
- **BOWER** (1993) *Psicología del desarrollo*, Ed. SXXI.
- **BOWLBY, John** (1950) *Los cuidados maternos y la salud mental*, Organización Mundial de la Salud nº164/1968.
- **CASAS, Ferran** (1985) *Els internaments a Catalunya*, Obra Social de la Caixa de Bcn.
- **Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada** (1989) *Anàlisi de la vivència i evolució de un grupo de menors que han sido objeto de medidas de internamiento*, Departament de Justícia.
- **Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada** (1994) *Anàlisi de la integració social dels menors desinternats del Centre Oriol Badia*, Departament de Justícia.
- **CUNNINGHAM, C.; DAVIS, M.** (1988) *Trabajar con los padres. Marcos de colaboración*, Ministerio de Educación y Ciencia, Siglo XXI, Madrid.
- **CIRILLO, S.** (1993) *Familias en crisis y acogimiento familiar. Guía para los trabajadores sociales*, Ministerio de Asuntos Sociales, Madrid.
- **FLAQUER, Lluís** (1995) *Las funciones sociales de la familia*, Revista de estudios sociales y de sociología aplicada Documentación Social, enero-marzo, nº98, pàg.39-48.
- **Generalitat de Catalunya, ICASS** (1989) *Infància i risc: dades bàsiques per a infants i adolescents de Catalunya*.
- **Generalitat de Catalunya**, Departament de Benestar Social, Direcció General d'Atenció a la Infància (1991) *Els maltractaments infantils a Catalunya*.
- **Generalitat de Catalunya**, Direcció General d'Atenció a la Infància i UNICEF (1991) *Documents de treball per a la infància. Convenció sobre els drets de l'infant. Cimeira mundial en favor de la infància. Estat mundial de la Infància*.
- **Generalitat de Catalunya**, Departament de Benestar Social (1992) *2n. Pla d'Actuació Social*.
- **Generalitat de Catalunya**, Departament de Benestar Social (1994) *Legislació estatal i autonòmica sobre protecció dels menors en situació d'alt risc social*, volum 2.
- **GIDDENS, A.** (1989) *Sociología*, Alianza Universidad Textos, Madrid.
- **GINER, Salvador** (1985) *Sociología*, Nexos Ediciones Península, Barcelona.
- **GOFFMAN, E.** (1988) *Internados*, Ed. Amorrortu, Buenos Aires.
- **GUERAU, F.** (1985) *La vida pedagógica*, Roselló Impressions, Barcelona.
- **KOHLBERG, L.** (1992) *Psicología del desarrollo moral*, Biblioteca de psicología, Bilbao.
- **LABRADOR, Carmen** (1995) *Educación no formal y familia. Posibilidades de actuación socioeducativa*, Revista de estudios sociales y de sociología aplicada Documentación Social, enero-marzo, nº98, pàg.83-92.
- **Ministerio de Asuntos Sociales**, Dirección General de Protección Jurídica del Menor (1990) *Acogimiento familiar*, Revista de Estudios Infancia y Sociedad, noviembre-diciembre 1990, nº6.
- **Naciones Unidas** (1994) *Construir la democràcia més petita al cor de la societat, Avançaments en el coneixement del funcionament psíquic fetal*, UNESCO, Barcelona.
- **OSTERRIETH, Paul A.** (1981) *Psicología infantil*, Ed. Morata, Madrid.
- **PÉREZ, Carlos** (1994) *La familia com a marc del desenvolupament humà*, Departament de Benestar Social, Fòrum: Revista d'informació i investigació socials, desembre, núm. 0, pàg.33-39.
- **PIAGET** (1971) *El criterio moral en el niño*, Fontanella, Barcelona.
- **RIBES, Bruno** (1994) *El paper de la família com a instrument de prevenció en el context social actual*, Departament de Benestar Social, Fòrum: Revista d'informació i investigació socials, desembre, núm. 0, pàg.24-32.
- **RIPOL-MILLET, Aleix; RUBIOL, Glòria** (1988) *L'acolliment familiar*, Editorial Pòrtic, INTRESS, Barcelona.
- **RIPOL-MILLET, Aleix** (1989) *Les famílies que acullen nens, Papers d'estudis i formació*, Departament de Justícia, Centre d'Estudis i Formació, desembre 1989, núm. especial, pàg. 79-89.
- **SOKALSKI, H. J.** (1994) *Família i infància: la prevenció social en un any especial? L'any internacional de la família*, Departament de Benestar Social, Fòrum: Revista d'informació i investigació socials, desembre, núm. 0, pàg.7-9.